

Adviesnotitie nader onderzoek vleermuizen, gierzwaluw en huismus Tamboerstraat, Kralingen-Crooswijk

Deze adviesnotitie biedt een samenvatting van het achterliggende rapport¹ en neemt actuele ontwikkelingen in ogenschouw. Zowel de adviesnotitie als het achterliggende rapport kunnen niet los van elkaar gelezen worden. Spreek met een ecooloog om de gemeentelijke ambities^{2,3,4} voor groen en natuurinclusief bouwen te verwerken in het project.

Huidige scope

Figuur 1. Projectgebied (rood) en onderzoeksgebied (blauw).

De gemeente Rotterdam is voornemens om het woonblok tussen de Tamboerstraat en de Pijperstraat te slopen (figuur 1). Ook de binnentuin zal hierdoor verdwijnen. Verder worden naar verwachting ook de bomen in de Tamboerstraat verwijderd om een nieuwe infrastructuur te realiseren en wordt er opgehoogd. Op de plek van het woonblok worden een supermarkt en nieuwe appartementen gerealiseerd.

Bij wijzigingen in de scope dient de ecooloog op de hoogte gebracht te worden. Deze wijzigingen kunnen invloed hebben op de conclusies.

Resultaten en advies

Tijdens het vooronderzoek⁵ is vastgesteld dat vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen mogelijk gebruik maken van het projectgebied. Om de daadwerkelijke functionaliteit van het projectgebied voor deze soorten aan te tonen dan wel uit te sluiten, heeft tussen september 2019 en juli 2020 nader onderzoek plaatsgevonden. De werkwijzen van deze onderzoeken zijn beschreven in het achterliggende rapport.

Uit het nader onderzoek is gebleken dat binnen het projectgebied twee paarverblijven van de gewone dwergvleermuis aanwezig zijn (figuur 2). Verder is langs de bomenrijen in de Tamboerstraat en de Boezemstraat een essentiële vliegroute aanwezig van de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis (figuur 2). Tot slot zijn ten noorden van het projectgebied, aan de overkant van de Tamboerstraat, ook twee paarverblijven van de gewone en ruige dwergvleermuis aanwezig die binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden liggen (figuur 2). Vleermuizen en hun verblijven en essentiële vliegroutes zijn strikt beschermd onder de Wet natuurbescherming (Wnb) en mogen niet verstoord of vernield worden. De sloop van de bebouwing, de kap van bomen en overige negatieve effecten door bijvoorbeeld het plaatsen van verlichting leiden tot vernietiging van verblijfplaatsen en vliegroutes, opzettelijke verstoring van vleermuizen en/of mogelijk doding of verwonding van vleermuizen. Voor het overtreden van deze verbodsbepalingen is een ontheffing van de Wet natuurbescherming benodigd.

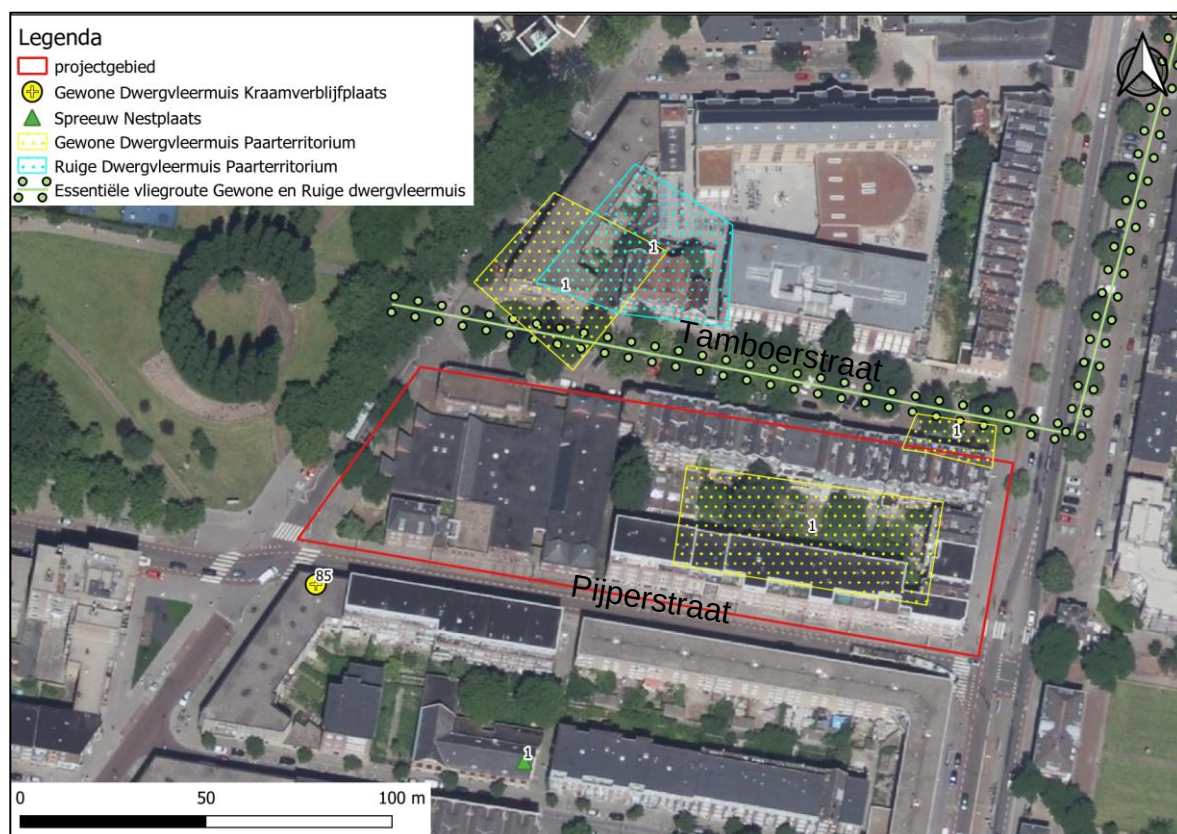
¹ Notenboom, R., 2020. Rapportage nader onderzoek beschermde soorten, Pijperstraat/Tamboerstraat te Rotterdam. Documentcode: RDAM2019-23-NO1-V2. Habitus, Bodegraven.

² Natuurkaart Rotterdam: <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/natuurkaart/>

³ Visie openbare ruimte: <https://www.rotterdam.nl/nieuws/groen-rotterdam/>

⁴ Vergroeningsopgave: <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/meer-groen-in-de-stad/>

⁵ Baerdemaeker, A. de, 2019. Quick scan Tamboerstraat en woonblok Pijperstraat, Rotterdam. Projectnummer 2055. bSR, Rotterdam.

Figuur 2. Resultaten nader onderzoek (pagina 9 achterliggend rapport). Voor de correcte begrenzing van het projectgebied wordt verwezen naar figuur 1 in deze notitie en figuur 1 in het achterliggende rapport.

Onderzochte soort(groep)	Aangetroffen?	Advies vervolgstappen
Vleermuizen	Ja, twee paarverblijfplaatsen in bebouwing en een essentiële vliegroute langs bomen binnen het projectgebied. (art. 3.5 Wnb)	Voor de sloop van bebouwing, de kap van bomen en voor negatieve effecten door verlichting en overige werkzaamheden op paar- en kraamverblijfplaatsen in de nabije omgeving is een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming nodig.
Gierzwaluw	Nee	Geen vervolgstappen nodig.
Huismus	Nee	Geen vervolgstappen nodig.
Algemene broedvogels	Nee, maar toekomstige nesten kunnen niet worden uitgesloten. (art. 3.1 Wnb)	Verbodsbepalingen uit art. 3.1 Wnb dienen niet overtreden worden. Dit is mogelijk door buiten het broedseizoen te werken, dat globaal tussen 1 maart en 31 juli loopt. Voor rooi-, sloop- en bouwwerkzaamheden binnen het broedseizoen dient kort voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelinspectie door een deskundig ecooloog te worden uitgevoerd.
Vrijgestelde grondgebonden zoogdieren en amfibieën	Nee, maar aanwezigheid van soorten zoals egel, bosmuis, bruine kikker en gewone pad kan niet worden uitgesloten. (art. 1.11 Wnb)	Er dient rekening gehouden te worden met de zorgplicht (art. 1.11 Wnb). Dit is onder andere mogelijk door vanuit één kant te werken, zodat dieren de kans krijgen om zich te verplaatsen naar een veilig alternatief gebied.

Nader onderzoek heeft aangetoond dat beschermde verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen aanwezig zijn. De werkzaamheden dienen pas gestart te worden nadat in overleg met een ecooloog maatregelen zijn opgesteld om effecten uit te sluiten, of wanneer een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming verleend is door het bevoegd gezag. Neem hiervoor zo spoedig mogelijk contact op met de stadsecoloog.

Nader onderzoek beschermde soorten

Pijperstraat/Tamboerstraat te Rotterdam

Gemeente Rotterdam

Projectadviseur

Nick Kroese BSc

nick@habitus.nl

0172-204060

Rapportage

Richard Notenboom BSc

Documentcode

RDAM2019-23-NO1-V2

In opdracht van

Gemeente Rotterdam

Contactpersoon opdrachtgever

mw. Renate Deelen - van Zanten

Opleverdatum

30 september 2020

Kwaliteitscontrole

Heleen Melchers MSc

Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van dit rapport inclusief foto's is enkel toegestaan met toestemming van de eigenaar (de opdrachtgever) en onder vermelding van de bron.

Dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. Desondanks aanvaardt Habitus geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of door toepassing van adviezen. Onze algemene voorwaarden zijn [hier](#) in te zien. Onze privacyverklaring is [hier](#) te vinden.

Een verklaring van onze documentcodes is te vinden op [onze website](#).

Adres: Tolnasingel 3 / 2411 PV / Bodegraven

Kvk-nummer: 78391385 / Btw-nummer: NL861372669B01

Rekeningnummer: NL14ABNA0494577894

<https://habitus.nl>

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	4
2.	METHODE	6
3.	RESULTAAT & TOETSING	9
4.	CONCLUSIE & AANBEVELINGEN	11

BRONNEN

BIJLAGEN

1. INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt de aanleiding van het onderzoek beschreven. Vervolgens wordt het plangebied beschreven en wordt het onderzoek afgekaderd.

1.1 Aanleiding

De opdrachtgever is voornemens om het woonblok Pijperstraat-Tamboerstraat te Rotterdam te slopen. Er is een ecologische quickscan uitgevoerd (Bureau Stadsnatuur, 2 juli 2019, met rapportcode: 2055). Hieruit blijkt dat het woonblok mogelijk gebruikt wordt als verblijfplaats van vleermuizen en daarnaast als nestplaats door de huismus en gierzwaluw.

Het beschadigen of vernietigen van (gebieds)functies van beschermde soorten is verboden onder de Wet natuurbescherming. Daarom is nader onderzoek uitgevoerd om aan te tonen of uit te sluiten dat deze gebiedsfuncties aanwezig zijn.

1.2 Doel en centrale vraag

Dit nader onderzoek wordt uitgevoerd om te kunnen bepalen of de voorgenomen werkzaamheden in strijd zijn met de Wet natuurbescherming. Zo verkrijgt de opdrachtgever inzicht in eventuele aanvullende acties of maatregelen die noodzakelijk zijn. De centrale vraag luidt:

Is er bij uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden kans op overtreding van de Wet natuurbescherming voor de onderzochte soorten en functies?

De onderzochte soorten en functies zijn beschreven in hoofdstuk 2. Dit rapport geeft antwoord op bovenstaande vraag en biedt, indien mogelijk, maatregelen of vervolgacties om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen. Is dit niet mogelijk, dan dient een ontheffing aangevraagd te worden.

1.3 Plangebied

De gegevens over het plangebied zijn hieronder weergegeven in tabel 1 en figuur 1.

Tabel 1: gegevens plangebied

Adres (of coördinaten)	Tamboerstraat, Pijperstraat
Plaats	Rotterdam
Provincie	Zuid-Holland
Te onderzoeken object	Woonblok
Omgeving bestaat uit	Park (oost), wegen en bebouwing (woningen, horeca, winkels)

Een weergave van het plangebied op kaart is in te zien in figuur 1.

Figuur 1: plangebied (Bron luchtfoto: PDOK, 2018).

1.4 Werkzaamheden

Voor specifieke informatie over de voorgenomen werkzaamheden dient de quickscan geraadpleegd te worden. Globaal worden de volgende activiteiten uitgevoerd:

1. sloop van de bebouwing tussen de Tamboerstraat en Pijperstraat;
2. het rooien van de bomen in de Tamboerstraat.

1.5 Reikwijdte

Dit soortgericht onderzoek heeft alleen betrekking op:

- het plangebied zoals beschreven in paragraaf 1.3;
- de werkzaamheden zoals beschreven in paragraaf 1.4. Als de werkzaamheden op een andere manier of volgens een andere planning worden uitgevoerd, zijn de conclusies van dit onderzoek niet meer van toepassing. In dat geval wordt geadviseerd om een nieuwe toetsing uit te laten voeren om te bepalen of de werkzaamheden volgens de Wet natuurbescherming kunnen worden uitgevoerd;
- de onderzochte elementen binnen het plangebied, zoals beschreven in hoofdstuk 2;
- de onderzochte soorten en functies, zoals beschreven in hoofdstuk 2;
- de Wet natuurbescherming, niet op ander beleid of wetgeving.

De resultaten van dit onderzoek zijn maximaal drie jaar geldig. Dit soortgericht onderzoek kan voor de initiatiefnemer als bewijsstuk dienen dat ecologisch onderzoek is verricht.

1.6 Criteria

Het onderzoek en deze rapportage voldoen aan de interne proces- en kwaliteitseisen van Habitus, bekijk deze [hier](#). Wij hebben onze eigen kwaliteitseisen opgesteld omdat voor ecologisch onderzoek niet altijd kwaliteitseisen beschikbaar zijn. Het doel van deze eisen is om een kwalitatief onderzoek te bieden. Het betreffen eisen over het proces (beoordeling, interpretatie), onderzoek (protocollen, inzet deskundigheid) en leesbaarheid (rapportage).

1.7 Deskundigheid onderzoekers

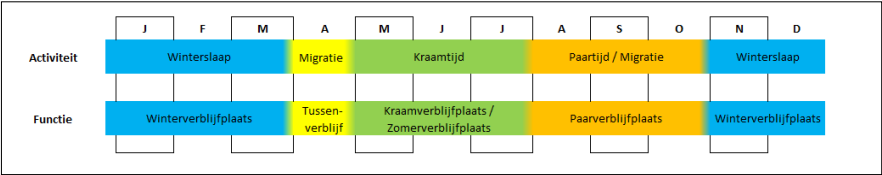
Al onze onderzoeken worden verricht door deskundige ecologen. Op onze [website](#) zijn de cv's van de projectadviseur, kwaliteitscontroleur en onderzoekers opgenomen om deze deskundigheid aantoonbaar te maken.

2. METHODE

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksmethode beschreven per soort(groep). Ook wordt het onderzoek afgekaderd en wordt beschreven op welke wijze de gegevens zijn verzameld.

2.1 Vleermuizen

Vleermuizen gebruiken een netwerk van deelleefgebieden met verschillende functies. Ze volgen daarbij een duidelijke seizoenscyclus: beginnend bij winterslaap, achtereenvolgens trek, balts- en paartijd (sommige soorten), kraamperiode, balts- of paartijd (weer andere soorten), trek en tenslotte weer winterslaap, zie onderstaand tijdschema (Vleermuizen in de stad, 2020).

Figuur 2: Globale seizoenscyclus vleermuizen (Vleermuizen in de stad, 2020)

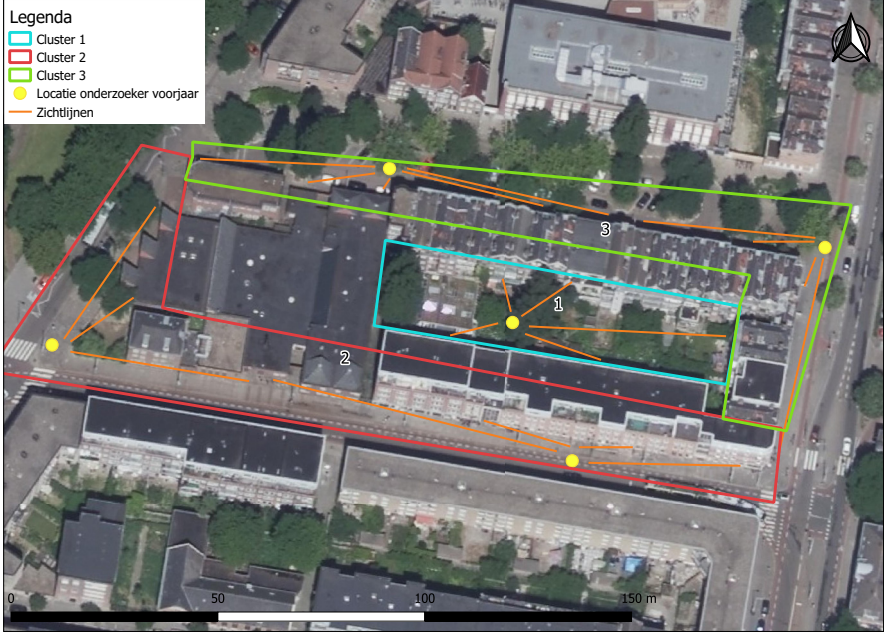
2.1.1 Vooronderzoek

De volgende soorten en functies (zie tabel 2) worden verwacht op basis van het vooronderzoek.

Tabel 2: mogelijk aanwezige vleermuizen en functies

Soort(en)	Functie(s) ¹	Locatie(s) in het plangebied
Gewone dwergvleermuis	z, k, p, w	Bebouwing
Ruige dwergvleermuis	z, k, p, w	
Laatvlieger	z, k, p, w	
Gierzwaluw	n	
Huismus	n	

¹ z=zomerverblijf, k=kraamverblijf, p=paarverblijf, w=winterverblijf, n = nestplaats

Figuur 2: Onderzoekopzet voorjaaronderzoek. In het najaar is het onderzoek uitgevoerd door één onderzoeker die het onderzoek lopend heeft uitgevoerd waarbij alle gevels meerdere keren bekeken zijn (Bron luchtfoto: PDOK, 2018).

2.1.2 Veldwerk

Tijdens de bezoeken zijn alle relevante waarnemingen genoteerd. De waarnemingen zijn zodanig ingevoerd dat dubbeltellingen zoveel mogelijk zijn voorkomen. Dit wil zeggen dat één baltsende vleermuis niet twee keer is ingevoerd. Op deze manier is een goed beeld verkregen van het totale aantal individuele vleermuizen in het gebied. Het onderzoek is in het voorjaar opgedeeld in drie clusters. Voor de functie paarverblijf is een groter gebied te onderzoeken door één persoon, omdat het gedrag dat duidt op dit

type verblijfplaatsen gedurende een langere periode waarneembaar is. Hierdoor hoeft niet elke plek op ieder moment overzien te zijn. De waarnemingen zijn wandelend gedaan. Zie Figuur 2 voor een overzicht van de onderzoeksopzet in het voorjaar. Voor het voorjaarsonderzoek zijn de bezoeken gestart vanuit de vaste punten zoals Figuur 2 weergeeft. Indien er aanleiding voor geweest is, zoals vleermuizen die ergens vandaan vliegen, is de onderzoeker in die richting gewandeld.

2.1.3 Materialen en software

Het veldwerk is uitgevoerd met behulp van een Petterson D240X in combinatie met opname-apparaat Ediroll R-05 en de Petterson M500-384 in combinatie met een Motorola telefoon. Beide batdetectors beschikken over opname- en vertragingmogelijkheden. Geluiden die niet direct in het veld te determineren waren, zijn opgenomen en later geanalyseerd. Hiervoor gebruiken wij Batsound, Batexplorer en Anabat Insight. Voor het vastleggen van veldbezoeken en waarnemingen gebruiken wij WrnPro (Zostera, 2020), versie 5.5.7.

2.1.4 Bezoeken

De volgende bezoeken zijn uitgevoerd:

Tabel 3: gegevens veldbezoeken vleermuisonderzoek

Cluster	Onderzoeker	Functie ¹	Datum	Zon op/ onder	Begintijd	Eindtijd	Temperatuur (°C)	Bewolking	Wind- richting	Windkracht (Bft)	Neerslag (mm)
Alle	Tommie Pot Lex van Lith	p, w	06-09-2019	20:19	21:30	23:30	15	7/8 bewolkt	ZW	3	geen
Alle	Richard Notenboom Pieter Belo	p, w	26-09-2019	19:32	20:42	22:42	16	geheel bewolkt	ZW	4	geen
1	Richard Notenboom	z, k	03-06-2020	21:54	21:54	23:54	15	1/8 bewolkt	NW	2	geen
1	Richard Notenboom	z, k	10-07-2020	21:59	21:59	23:59	13	2/8 bewolkt	W	1	geen
1	Dennis Heintz	z	24-07-2020	05:53	03:53	05:53	17	3/8 bewolkt	ZW	3	geen
2	Pieter Belo Lex van Lith	z, k	03-06-2020	21:54	21:54	23:55	14	geheel bewolkt	NW	3	geen
2	Jochem Koelewijn Tommie Pot	z, k	06-07-2020	22:02	22:02	00:02	13	5/8 bewolkt	NW	2	geen
2	Jochem Koelewijn Tommie Pot	z	21-07-2020	05:49	03:48	05:49	11	onbewolkt	NW	1	geen

Toelichting op de afbeelding

Impressie plangebied: bebouwing in het plangebied, gezien vanaf de Boezemstraat.

3	Frenk van de Wal Lex van Lith	z	11-05-2020	05:54	03:50	05:54	8	6/8 bewolkt	NO	4	geen
3	Clinton Haarlem Lex van Lith	k, z	04-06-2020	21:56	21:55	00:01	11	4/8 bewolkt	W	3	geen
3	Clinton Haarlem Jochem Koelewijn	k, z	08-07-2020	22:01	22:00	00:01	17	7/8 bewolkt	W	2	geen

¹ z=zomerverblijf, k=kraamverblijf, p=paarverblijf, w=winterverblijf

Zoals te zien in bovenstaande tabel 3 is het vleermuisonderzoek geheel uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2017 (Netwerk Groene Bureaus, 2017) voor de soorten en functies omschreven in Tabel 2.

2.2 Huismus en gierzwaluw

Het huismusonderzoek is uitgevoerd conform het NGB Soortinventarisatieprotocol 2017 (Netwerk Groene Bureaus, 2017a) en het Kennisdocument huismus (Bij12, 2017). Gezien de overzichtelijkheid van het plangebied en de te onderzoeken gebiedsfuncties, is het onderzoek uitgevoerd door één vogelkundige. In de meest geschikte periode (1 april tot en met 20 juni) is er gezocht naar zingende huismussen en andere gedragingen van huismussen die nest- en/of territoriumindicerend zijn. Omdat de activiteitspiek van huismus voornamelijk in de ochtend ligt, ronden wij de bezoeken altijd af voor 12 uur.

Idem is dit uitgevoerd voor de gierzwaluw in de periode 1 juni tot en met 15 juli met drie veldbezoeken, startend vanaf 2 uur voor zonsondergang tot en met zonsondergang. Het veldwerk is uitgevoerd met behulp van een Swarovski EL 10x42 verrekijker.

Tabel 4: gegevens veldbezoeken huismus- en gierzwaluwonderzoek

Onderzoeker	Datum	Zon op/ onder	Begintijd	Eindtijd	Temperatuur (°C)	Bewolking	Wind- richting	Windkracht (Bft)	Neerslag
Alex Zuijdervliet	11-04-2020	06:54	09:00	11:00	10	Onbewolkt	O	3	geen
Richard Notenboom	15-05-2020	05:48	10:00	12:00	11	Onbewolkt	NO	2	geen
Richard Notenboom	03-06-2020	21:55	19:54	21:55	17	1/8 bewolkt	NW	3	geen
Richard Notenboom	22-06-2020	22:06	20:00	22:06	19	Onbewolkt	W	2	geen
Richard Notenboom	10-07-2020	21:59	19:59	21:59	16	2/8 bewolkt	N	2	geen

Toelichting op de afbeelding

Impressie plangebied: één van de onderzochte gebouwen aan de Pijperstraat.

3. RESULTAAT & TOETSING

Onderstaand is per soort(groep) beschreven welke functies zijn aangetroffen. Functies van soorten die onderzocht zijn, maar niet benoemd, zijn uitgesloten. Het betreft een interpretatie van de waarnemingen uit het veld.

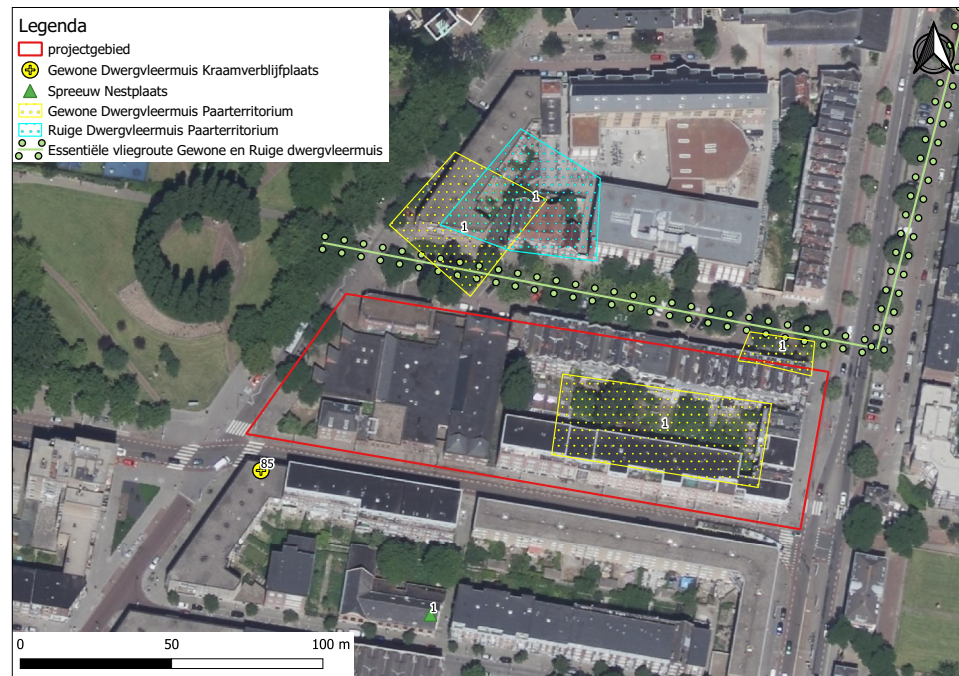
3.1 Vleermuizen

Er zijn twee paarverblijven aangetroffen van de gewone dwergvleermuis in het plangebied. Daarnaast zijn er buiten het projectgebied een paarverblijf van de gewone dwergvleermuis en één paarverblijf van de ruige dwergvleermuis aangetroffen. Aangenomen dient te worden dat deze ook als winterverblijf kunnen fungeren (BJ12, 2017). Gewone dwergvleermuizen vliegen baltsend rond in hun territorium. Deze territoria zijn in kaart gebracht (Figuur 3). De exacte locaties van de paarverblijven konden niet worden vastgesteld. De gewone dwergvleermuis patrouilleert gedurende zijn baltsvlucht in zijn territorium. Hierbij vliegen ze met name langs hun paarverblijf maar ook langs de randen van hun territorium (Barlow et al, 1997; Jones, 2009; Russ, 2012; Sachtleben et al., 2006). Aangenomen kan worden dat het paarverblijf zich ergens in het territorium bevindt. Daarnaast is er tijdens het voorjaarsonderzoek een kraamverblijf aangetroffen buiten het projectgebied. Deze zal niet aangetast worden door de werkzaamheden, omdat de vleermuizen vanuit dit verblijf direct toegang hebben tot het park ten noordwesten van het plangebied. Foto's van de invliegopening van de aangetroffen kraamverblijfplaats zijn te zien in Bijlage 1.

Ook is er in een ander vleermuisonderzoek in de omgeving (Habitus, 2020, rapport met kenmerk: RDAM2019-24-NO1-V1) een essentiële vliegroute aangetroffen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis in de Tamboerstraat en in de Boezemstraat.

3.1.1 Toetsing

De twee paarverblijfplaatsen binnen het plangebied zullen vernietigd worden door uitvoering van de voorgenoemde werkzaamheden. Dit betreft een overtreding van Artikel 3.5, lid 4, van de Wet natuurbescherming voor de gewone dwergvleermuis. Ook leidt het uitvoeren van de werkzaamheden tot het opzettelijk verstoren, wat een overtreding betekent van Artikel 3.5, lid 2, van de Wet natuurbescherming. Daarnaast is bij de werkzaamheden kans op het doden of verwonden van de gewone dwergvleermuis. Dit betekent een overtreding van Artikel 3.5, lid 1, van de Wet natuurbescherming voor de gewone dwergvleermuis. Ten slotte zal de essentiële vliegroute in de Tamboerstraat vernietigd worden door het rooien van de bomen in deze straat. Dit is eveneens een overtreding van Artikel 3.5 lid 2. Hoe hiermee om dient te worden gegaan, is te lezen in hoofdstuk 5 (paragraaf aanbevelingen).

Figuur 3: Aangetroffen beschermde functies. Per verblijfplaats is het aantal individuen weergegeven (Bron luchtfoto: PDOK, 2018). Door in te zoomen wordt de inhoud beter zichtbaar.

3.2 Huismus

Er zijn geen nestplaatsen van de huismus aangetroffen. Er is wel een nestplaats van de spreeuw aangetroffen (zie Figuur 3) buiten het plangebied.

3.2.1 Toetsing

Er zijn geen nestplaatsen aangetroffen. Dit betekent dat er **geen** overtreding plaatsvindt van Artikel 3.1, lid 1, 2 of 4 van de Wet natuurbescherming voor de huismus.

3.3 Gierzwaluw

Er zijn geen nestplaatsen van de gierzwaluw aangetroffen.

3.3.1 Toetsing

Er zijn geen nestplaatsen aangetroffen. Dit betekent dat er **geen** overtreding plaatsvindt van Artikel 3.1, lid 1, 2 of 4 van de Wet natuurbescherming voor de gierzwaluw.

Toelichting op de afbeelding

Impressie plangebied: losse pannen op het dak van een gebouw aan de Boezemstraat.

4. CONCLUSIE & AANBEVELINGEN

4.1 Conclusie

De conclusie geeft antwoord op de centrale vraag:

Is er bij uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden kans op overtreding van de Wet natuurbescherming voor de onderzochte soorten en functies?

Hieronder volgt een antwoord op de centrale vraag. In tabel 5 is de conclusie samengevat.

Op basis van hoofdstuk 3 is de voorgenomen ontwikkeling naar verwachting in strijd met het onderdeel soortbescherming uit de Wet natuurbescherming.

Tabel 5: Samenvatting conclusie

Soort	Effect verwacht en vervolgstap nodig?	Overig/opmerking
Gewone dwergvleermuis	ja	zie paragraaf 4.3
Ruige dwergvleermuis	ja	zie paragraaf 4.3
Laatvlieger	nee	zie paragraaf 4.2
Huismus	nee	zie paragraaf 4.2
Gierzwaluw	nee	zie paragraaf 4.2

4.2 Geen vervolgstap nodig

Uit het onderzoek en de toetsing volgt dat er geen effect wordt verwacht op de ruige dwergvleermuis, laatvlieger, gierzwaluw en huismus. Dit betekent dat er voor deze soorten geen vervolgstappen noodzakelijk zijn. Raadpleeg de quickscan om te zien of er voor andere soortgroepen nog maatregelen benodigd zijn.

4.3 Proces en vervolgtraject

Tijdens het onderzoek is aangetoond dat er beschermde soorten aanwezig zijn en een wetsovertreding te verwachten is. De ontwikkeling kan nog steeds doorgang vinden als een ontheffing verkregen wordt. Dit is normaliter de vervolgstap in het proces, als de voorgenomen werkzaamheden nog steeds uitgevoerd gaan worden.

4.3.1 Vraag een ontheffing aan en stel een activiteitenplan op

Vraag de ontheffing aan bij de provincie Zuid-Holland. Laat het activiteitenplan opstellen door een deskundige ecooloog, zodat alle benodigde informatie aangeleverd wordt bij het bevoegd gezag. In het activiteitenplan wordt een beoordeling gevraagd over het effect op de 'gunstige staat van instandhouding'. Ook dient passende compensatie concreet uitgewerkt te worden.

4.3.2 Doorlooptijd

Na het indienen van de ontheffingsaanvraag neemt de behandeling van het bevoegd gezag gemiddeld 20 weken in beslag. Het opstellen van een activiteitenplan kan veelal in zes tot acht weken plaatsvinden. Dit is echter sterk afhankelijk van snelheid waarmee informatie wordt aangeleverd, bijvoorbeeld over het belang van de ontwikkeling, maar ook over de locatie(s) van compensatie.

4.3.3 Gewenningstijd

De betreffende soort dient bij voorkeur ruim van te voren te kunnen wennen aan de te realiseren compensatie. Soms is een vastgestelde periode van toepassing, bijvoorbeeld bij vleermuizen. Habitus kan hierover adviseren en kan ondersteunen bij het tijdig realiseren van compensatie, zodat voorkomen wordt dat na de ontheffing gewacht moet worden op de gewenningsperiode.

4.3.4 Advies

Wij adviseren om een ontheffingsaanvraag op te starten, omdat wij verwachten dat de werkzaamheden altijd tot een effect op de verblijfplaats zal leiden. Tenzij voor een optie hieronder in 4.3.5 wordt gekozen.

4.3.5 Overige opties

Wil je een ontheffingstraject voorkomen? Dan zijn er veelal twee opties mogelijk.

- Voer de werkzaamheden op zo'n wijze uit, dat verblijfplaatsen geen effect ondervinden. Dit is niet altijd mogelijk. Soms kan met het toepassen van maatregelen gerealiseerd worden dat de wet niet wordt overtreden. Er zal dan een ecologisch werkprotocol nodig zijn, waarin vastgelegd wordt op hoe gewerkt kan worden zonder de verblijfplaats(en) aan te tasten.
- Er wordt voor gekozen om de werkzaamheden niet uit te voeren. Dit is altijd een mogelijkheid. Indien de bovenstaande optie niet mogelijk is, zal een ontheffing toch benodigd zijn.

BRONVERMELDING

Alle bronnen zijn geraadpleegd op 26 augustus 2020.

Literatuur

- Barlow, K. & Jones, G. (1997). Function of pipistrelle social calls: field data and a playback experiment ([hyperlink](#)). *Animal behaviour* 53: 991-999.
- BIJ12 (2017). [Kennisdocument gewone dwergvleermuis](#)
- BIJ12 (2017). [Kennisdocument ruige dwergvleermuis](#)
- BIJ12 (2017). [Kennisdocument huismus](#)
- BIJ12 (2017). [Kennisdocument gierzwaluw](#)
- Jones, G. (2009). Differences in songflight calls between two phonic types of the vespertilionid bat *Pipistrellus Pipistrellus* ([hyperlink](#)). *Journal of Zoology* 241(2): 315 - 324.
- Netwerk Groene Bureaus (2017). [Soortinventarisatieprotocollen](#)
- Netwerk Groene Bureaus (2017). [Vleermuisprotocol 2017](#)
- Russ, J. (2012). British bat calls: A guide to species identification.
- Sachteleben, J. & Helversen, von, O. (2006). Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat ([hyperlink](#)). *Acta Chiropterologica* 8(2): 391-401.

Software

- Elekon AG (2020). [Batexplorer 2.1](#).
- Peterson Elektronic (2019). [Batsound](#).
- Titley scientific (2020). [Anabat Insight](#).
- Zostera B.V. (2020). [WrmPro](#).

Geraadpleegde websites

www.vleermuis.net. Pagina's: [gewone dwergvleermuis](#), [ruige dwergvleermuis](#), [laatvlieger](#).
<https://www.vleermuizenindestad.nl/node/22.html>

BIJLAGE 1 - Relevante foto's

Figuur: in het gebouw op de hoek van de Crooswijkseweg en de Pijperstraat is een kraamkolonie aangetroffen met circa 85 in- en uitvliegers. De vleermuizen gebruikten de open stootvoegen (meestal de bovenste rij) als in- en uitvliegopening. Zowel aan de gevel aan de Pijperstraat als de gevel aan de Crooswijkseweg zijn in- en uitvliegers waargenomen.

Figuur: In-/uitvliegopening aan de Crooswijkseweg. Omdat dit hetzelfde gebouw betreft wordt deze tot dezelfde kolonie gerekend.

Over ons

Habitus is een vooruitstrevend advies- en onderzoeksbureau voor biodiversiteit en natuurwetgeving. Wij zijn als organisatie **betrokken** bij de klant. Wij zorgen door **constante ontwikkeling** van onze diensten voor verhoging van de tevredenheid van onze klanten over onze dienstverlening. Wij zijn experts met **passie** voor ons vak en zorgen voor een soepel traject door kwaliteitsdiensten te bieden. Wij helpen onze klanten met praktisch advies over biodiversiteit en beschermde soorten. Wij geloven in langdurige samenwerking met opdrachtgevers, partners en collega's op een wijze die wederzijds voordeel oplevert.

Onze missie en kernwaarden

Het is onze missie om **de biodiversiteit te beschermen en te verhogen**. Met het team van collega's werken we dagelijks in vele projecten met passie aan onze missie. Met wetgeving gerelateerde adviezen dragen we bij aan de bescherming van soorten en zo aan bescherming van biodiversiteit. Met biodiversiteitsadviezen dragen we gericht en direct bij aan het verhogen van de biodiversiteit. Onze kernwaarden zijn:

- betrokken bij onze klanten
- constante ontwikkeling van onze dienstverlening
- passie voor natuur.

Klanttevredenheid en kwaliteit

Wij staan voor de kwaliteit die we leveren. Onder kwaliteit verstaan wij de mate waarin aan de klantverwachting wordt voldaan of wordt overtroffen. De klant is dus degene die bepaalt of wij kwaliteit leveren. Onze dienstverlening wordt door klanten gemiddeld met hoger dan een acht beoordeeld. Dit geeft aan dat we een passende invulling geven aan de klantverwachting. Wij vinden dat we in eerste instantie zelf aan de lat staan voor de te leveren kwaliteit. Om die reden hebben wij dan ook onze eigen kwaliteitseisen geformuleerd. In samenspraak met onze opdrachtgevers bepalen we de gewenste kwaliteit van een dienst.

Over ons logo

Libellen zijn prachtige insecten. Het is dan ook geen toeval dat we voor inspiratie voor ons logo geput hebben uit de fraaie en diverse vormen die de orde van libellen rijk is. Wist je bijvoorbeeld dat elke soort unieke vleugelkenmerken heeft?

De paarse kleuren zijn een combinatie van blauw (dat staat voor stabiliteit) en de energie van rood. Paars staat ook voor **passie** en wordt verder geassocieerd met kracht, waardigheid (royalty), creativiteit en ambitie.

